

УДК 378.1

Олександр ІСВЛЄВ, кандидат технічних наук, доцент кафедри педагогіки та соціального управління національного університету "Львівська політехніка"

РОЛЬ ПЕДАГОГІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПСИХОЛОГІЧНИХ ТА ПЕДАГОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ МОБІЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 073 "МЕНЕДЖМЕНТ" СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ "УПРАВЛІННЯ НАВЧАЛЬНИМ ЗАКЛАДОМ" В УМОВАХ МАГІСТРАТУРИ

Oleksandr IYEVLYEV, Candidate of Technical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Pedagogy and Social Management of Lviv Polytechnic National University

THE ROLE OF THE PEDAGOGICAL POTENTIAL OF PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL DISCIPLINES IN THE FORMATION OF VOCATIONAL AND PEDAGOGICAL MOBILITY OF STUDENTS IN THE SPECIALTY 073 "MANAGEMENT" OF THE SPECIALIZATION "MANAGEMENT BY AN EDUCATIONAL INSTITUTION" IN THE CONDITIONS OF A MASTER'S DEGREE

У статті розкрито роль педагогічного потенціалу психологічних та педагогічних дисциплін у формуванні професійно-педагогічної мобільності студентів спеціальності 073 "Менеджмент" спеціалізації "Управління навчальним закладом" в умовах магістратури.

На основі авторської концепції розглянуто формування діяльній та особистісної складових професійно-педагогічної мобільності (відповідних компетентностей). За результатами проведеного аналізу та узагальнення першоджерел запропоновано введення до навчального плану спеціальності дисципліни "Професійна мобільність випускника навчального закладу".

Необхідність дослідження професійно-педагогічної мобільності фахівців в умовах магістратури актуальна в умовах їх переходу в систему освіти на педагогічні посади за відсутності в них базової педагогічної освіти.

Ключові слова: мобільність; соціально-професійна мобільність; інтелектуальна мобільність, професійна мобільність, професійно-педагогічна мобільність.

Summary. The role of pedagogical potential of psychological and pedagogical

disciplines in the formation of professional and pedagogical mobility of students of specialty 073 "Management" specialization "management of educational institution" in the conditions of the magistracy is revealed in the article.

Based on the author's concept, formation of activity and personal components of professional-pedagogical mobility (corresponding competencies) is considered. According to the results of the analysis and generalization of primary sources, the introduction of the discipline "professional mobility of graduates of educational institutions" into the curriculum is proposed.

The need to study the professional and pedagogical mobility of specialists in the conditions of master's degree is relevant in the context of their transition to the educational system for teaching positions in the absence of their basic pedagogical education.

Key words: mobility; social and professional mobility; intellectual mobility; professional mobility; professional and pedagogical mobility.

Mera: проаналізувати особливості використання педагогічного потенціалу психологічних та педагогічних дисциплін для формування професійно-педагогічної мобільності.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Розвиток ринкових відносин, який супроводжується кризовими явищами в економіці, упровадження інформаційних технологій, зміни у класифікаторі професій – все це привело до того, що перевагу на ринку праці мають професійно мобільні фахівці [16, с. 569]. Відповідно до Закону України "Про вищу освіту", "магістр – це освітній ступінь, що здобувається на другому рівні вищої освіти та присуджується закладом вищої освіти (науковою установою) у результаті успішного виконання здобувачем вищої освіти відповідної освітньої програми. Ступінь магістра здобувається за освітньо-професійною або за освітньо-науковою програмою" [1].

Професійні знання, уміння та навички (компетентності), здобуті раніше, уже не можуть забезпечити належний рівень виконання професійних обов'язків на робочому місці протягом життя.

Зниження укомплектованості педагогічними кадрами, перш за все, у професійній та середній освіті відкриває можливість для мобільних фахівців із базовою непедагогічною освітою. Такий фахівець може працювати на посадах педагогічного працівника терміном один рік. При цьому складання кваліфікаційного іспиту за успішної діяльності [2] має здійснюватися в умовах магістратури при

вступі на умовах перехресного вступу.

Саме тому критерієм успішності професійної діяльності такого фахівця буде професійно-педагогічна мобільність, яку варто формувати в умовах магістратури.

Аналіз досліджень і публікацій.

Процес формування мобільного фахівця передбачає організацію певного "поля можливостей" освітньо-виховного середовища, життєдіяльності [14, с. 64].

Відомо, що формування професійної мобільності може здійснюватися під час використання традиційних форм навчання: проблемна лекція, семінар-дискусія, семінар та круглий стіл, семінар-симпозіум, індивідуальні консультації тощо.

Так, І. Никуліна вказує, що для формування професійно-педагогічної мобільності до навчального плану слід увести спецкурс "Професійно-педагогічна мобільність викладача вищої школи", котрий має виконувати роль механізму стимулювання розвитку показників компонентів професійно-педагогічної мобільності [11, с. 16].

Педагогічні умови формувань професійної мобільності майбутнього педагога передбачають, на думку О. Нікітіної, збагачення змісту основних дисциплін та введення спецкурсу "Професійна мобільність як підґрунтя та умова самореалізації фахівця", який зорієнтований на розвиток орієнтації мобільності як: якості особистості, орієнтації на зовнішні вимоги та умови, професійної самореалізації тощо [10, с. 77].

У свою чергу умовою розвитку соціально-професійної мобільності, на переконання З. Александрової, є інтеграція психолого-педагогічних і соціально-педагогічних дисциплін, що реалізує ідею становлення певної рівневої цілісності взаємодії синтезованих компонентів, посилення їх взаємозв'язку [4, с. 9].

Однією із педагогічних умов формування професійної мобільності майбутніх соціальних працівників Т. Гордєєва вважає збагачення змісту фахових дисциплін тематикою, пов'язаною із формуванням професійної мобільності; використання форм, методів розвитку професійної мобільності у процесі практичної підготовки та волонтерської діяльності [7, с. 5].

Формування професійної мобільності студентів немовних спеціальностей здійснюється, за результатами досліджень С. Новолодської, шляхом застосування навчального посібника з іноземної мови, який містить спеціальну авторську серію проблемних професійних іншомовних завдань, що призначені зорганізувати в лінгводидактичних параметрах

проблемну професійну ситуацію і забезпечити швидкі та ефективні предметні дії з використанням іноземної мови [12, с. 7].

Формування професійної мобільності майбутнього інженера, як вважає Капліна, можливе на основі оптимального використання педагогічного потенціалу гуманітарних дисциплін, зміст яких зумовлює формування професійної мобільності. У той час міждисциплінарна інтеграція природничо-наукових, технічних і гуманітарних дисциплін покликана розвинути суб'єктивний потенціал особистості студента як основи формування професійної мобільності [8, с. 14–16].

Забезпечення розвитку професійної мобільності вчителя в системі додаткової освіти, на думку Ю. Біктуганова, передбачає дидактичне забезпечення розвитку професійної мобільності вчителя засобами проектно-діяльності - програм: проектування освітньої програми, проектування освітнього середовища установи дошкільної освіти, розробку та використання методичних рекомендацій щодо використання інтерактивних засобів у реалізації проектно-діяльності учнів в освітніх установах "Інтерактивні засоби в професійній діяльності вчителя" [5, с. 20].

Формування професійної мобільності, на погляд С. Боярко, передбачає розробку курсу "Професійна мобільність майбутніх фахівців в реаліях нашого часу". Цей курс дозволяє формувати професійну мотивацію на основі створення моделі майбутньої професії у свідомості студента; сприяти внутрішньому прийняттю вимог професії, що відповідатиме стадії професіоналізації особистості – "адепт" (за С. Клімовим); розвитку позитивного ставлення до себе як суб'єкта – майбутнього професіонала (позитивної адекватної самооцінки особистісних якостей, можливостей, здібностей); оволодіння вербальними і невербальними засобами спілкування; накопичення досвіду виконання професійних завдань [6, с. 18].

Розвиток інтелектуальної мобільності, яка, за результатами досліджень Г. Міхненко, є основою формування особистісної мобільності, що проявляється в інших її видах (соціальній, професійній, академічній тощо), а з іншого – зумовлюється нею [9, с. 170], передбачає впровадження в освітній процес методичних рекомендацій для викладачів "Формування інтелектуальної мобільності майбутніх інженерів в умовах освітнього середовища технічного університету засобами іноземної мови", комплекс інте-

лектуальних ігор та ігрових завдань, спрямованих на формування інтелектуальної мобільності студентів під час навчання іноземної мови для професійного спілкування тощо [Там само, с. 173].

Упровадження авторської методики І. Хом'юк з формування базового рівня професійної мобільності майбутніх фахівців технічних спеціальностей машинобудівної галузі у процесі вивчення фундаментальних дисциплін вказує зміни у змісті: навчальних програм і робочих планів фундаментальних дисциплін (на прикладі дисциплін вищої математики) в умовах модульно-рейтингової та кредитно-модульної системи організації навчального процесу, відповідних навчальних посібників тощо [18, с. 6].

Мобільність, на думку М. Пазюкової, управляється "ментальним ядром", що є зосередженням духовних сил і суб'єктивно-оцінного ставлення особистості до дійсності. Умови розвитку соціально-професійної мобільності майбутніх педагогів вказують на розробку і реалізацію програм з навчальних курсів "Основи педагогічної майстерності", "Основи педагогічної технології" та "Професійна кар'єра педагога", які забезпечують здійснення ситуаційного та позиційно-діяльнісного підходів до професійної освіти, а також включення студентів у спеціальну дослідницьку соціально-педагогічну діяльність [13, с. 19].

Розвиток професійної мобільності, на переконання Р. Пріми, сприятиме викладанню дисципліни "Професійна мобільність як підґрунтя самореалізації майбутнього вчителя початкових класів", що збагачує фахову підготовку вчителя початкової ланки освіти в контексті забезпечення гнучкості і багатофункціональності професійної освіти, досягнути якісно нового рівня мобільності як інтегрованого особистісного утворення та професійно-практичної підготовки спеціалістів [15, с. 10]. До того ж, за результатами досліджень, автором реструктуризовано навчальні програми нормативних курсів "Методика виховної роботи", "Основи педагогічної майстерності", "Методика викладання педагогіки" та "Аксіологія педагогічної освіти".

Виклад основного матеріалу дослідження. З метою ефективної реалізації у професії педагога, особа повинна: мати професійні знання (отримані під час здобуття базової непедагогічної освіти); поєднувати теоретичну та практичну готовність до здійснення педагогічної діяльності (професійно-педагогічна компетентність); обрати професію педагога як стратегічну мету життя (що пов'язано з еталонами особистості); праг-

нути до самореалізації, саморозвитку, самоосвіти, творчості, бути адаптивною (що пов'язано з її якостями/рисами).

Отже, здобуття педагогічного фаху пов'язане з формуванням професійно-педагогічної мобільності, яка, за нашим визначенням, виступає інтегративною якістю особистості, що дозволяє поєднувати теоретичну та практичну готовність до здійснення педагогічної діяльності (професійно-педагогічна компетентність), бути соціально активною, конкурентоздатною, професійно компетентною (володіти ґрунтовними знаннями за обраним фахом), адаптивною, здатною до самореалізації, саморозвитку, самоосвіти, творчості в умовах набуття педагогічного фаху і модернізації власної професійної діяльності як стратегічної мети.

Як зазначає Л. Сушенцева, професійна мобільність виявляється у професійній діяльності й забезпечує самовизначення та самореалізацію в житті і праці на основі сформованості ключових компетенцій та базових професійних (ключових) кваліфікацій і прагненні особистості змінити не тільки себе, а й професійне поле та життєве середовище [17, с. 37].

Відповідно до запропонованої нами авторської концепції формування професійно-педагогічної мобільності реалізується через формування відповідних компетентностей (табл. 1).

Діяльнісна складова професійно-педагогічної мобільності передбачає формування професійно-педагогічної, фахової та інформаційної компетентностей.

Особистісна складова означає формування комунікативної, рефлексивної, мобілізаційної, адаптивної та творчої компетентностей.

Готовність до здійснення педагогічної діяльності (професійна педагогічна компетентність) випускників спеціаль-

ності 073 "Менеджмент" спеціалізації "Управління навчальним закладом" визначається за результатами вивчення дисциплін: "Професійна педагогіка та методика професійного навчання", "Методика викладання у вищій школі та основи педагогічної майстерності", "Методика викладання у загальноосвітньому навчальному закладі", "Інноваційні педагогічні технології". Рішенням експертної комісії на підставі результатів складання кваліфікаційного екзамену та захисту кваліфікаційної роботи магістра випускнику присвоюється професійна кваліфікація - викладач.

У свою чергу, вивченню питань, пов'язаних з інноваціями в педагогічній діяльності, присвячено: усі теми дисципліни "Інноваційні педагогічні технології"; тема "Інноваційна спрямованість педагогічної діяльності" дисципліни "Методика викладання у загальноосвітньому навчальному закладі"; тема "Інноваційні технології в професійній освіті" дисципліни "Професійна педагогіка та методика професійного навчання", що спрямовано на формування творчої компетентності.

Дисципліни "Проектний менеджмент", "Стратегічний менеджмент", "Фінансовий менеджмент" напрямлені переважно на формування фахової компетентності. Рівень професійних знань, умінь та навичок (фахова компетентність) визначається також за результатами: вступного фахового випробування (у формі іспиту); кваліфікаційних випробувань при складанні кваліфікаційного екзамену і захисту кваліфікаційної роботи магістра. У випадку непрофільної базової освіти допуск до вступного фахового випробування відбувається на основі додаткового вступного випробування у вигляді співбесіди.

Про інформаційну компетентність робимо висновки, виходячи із результатів навчання за бакалаврською програ-

мою. Під час навчання в магістратурі з формування даної якості пов'язана робота студента у віртуальному навчальному середовищі університету.

Дисципліна "Теорія і практика управління навчальним закладом" містить таку тематику, пов'язану із професійно-педагогічною мобільністю: "Планування навчально-виховного (освітнього) процесу", "Основні риси та якості керівника навчального закладу", "Керівництво національним вихованням учнів", "Взаємодія адміністрації школи з батьківським комітетом і шкільною радою", "Атестація педагогічних працівників", "Управлінські рішення керівника освітнього закладу" тощо.

Отже, вивчення дисципліни спрямоване переважно на формування фахової, професійно-педагогічної, комунікативної та мобілізаційної компетентностей.

Відповідно до навчального плану формування особистісної складової професійно-педагогічної мобільності відбувається переважно в рамках вивчення дисциплін "Ділова кар'єра" та "Психопедагогіка управління"; частково - дисциплін "Державна освітня політика" і "Професійна педагогіка та методика професійного навчання".

Так, дисципліна "Ділова кар'єра" передбачає таку тематику, пов'язану із професійно-педагогічною мобільністю при вивченні лекційного курсу: ділова кар'єра та життєві плани людини, процес працевлаштування та проблематика зайнятості молоді, планування кар'єри, кар'єрні мотиви та ціннісні орієнтації, види та параметри кар'єри тощо. Основні теми практичних занять є такими: "Мистецтво переконання та правила ділового спілкування", "Професійний та діловий етикет управління", "Самопрезентація. Самомаркетинг", "Управління фактором часу в діловій кар'єрі". Отже, вивчення дисципліни спрямоване переважно на формування комунікативної, рефлексивної, мобілізаційної та адаптивної компетентностей.

Дисципліна "Психопедагогіка управління" містить таку тематику, спрямовану на професійно-педагогічну мобільність при вивченні лекційного курсу: "Відгук (реакція) людини з позицій психології управління", "Методи психологічного впливу в освітньому процесі і управлінській діяльності", "Основні компоненти невербальної комунікації та візуальні способи їх психодіагностики", "Основні закони та закономірності управління поведінкою людини в освітньому процесі і управлінській діяльності" тощо. Основні теми практичних занять такі: "Конфлікти у навчаль-

Таблиця 1

Компоненти професійно-педагогічної мобільності

№ з/п	Професійно-педагогічна мобільність фахівця (складові відповідно до визначення)	Компетентності	Складові
1	Професійно-педагогічна компетентність	Професійно-педагогічна	Діяльнісна
2	Професійна компетентність (професійно-компетентна людина)	Фахово-інформаційна	
3	Соціальна активність, конкурентоздатність	Комунікативно-рефлексивна	Особистісна
4	Здатність до самореалізації, саморозвитку, самоосвіти, модернізація власної професійної діяльності як стратегічної мети, адаптивність	Мобілізаційно-адаптивна	
5	Творчість в умовах набуття педагогічного фаху	Творча	

ному закладі", "Формування колективу та розподіл обов'язків як функція керівника", "Механізми управління мотивацією в управлінській діяльності керівника освітнього закладу", "Переконуюча мова і її емоційні аспекти" тощо.

Отже, вивчення дисципліни спрямоване переважно на формування комунікативної, рефлексивної, мобілізаційної та адаптивної компетентностей.

Тематика дисципліни "Державна освітня політика" пов'язана з професійно-педагогічною мобільністю: державні гарантії педагогічним, науково-педагогічним та іншим категоріям працівників закладів освіти, законодавче та кадрове забезпечення сфери освіти тощо (спрямовано загалом на формування мобілізаційної та адаптивної компетентностей); тенденції централізації і децентралізації управління освітою на державному та регіональному рівнях у зарубіжній практиці, законодавче та кадрове забезпечення сфери освіти тощо (спрямоване загалом на формування фахової компетентності).

У той же час вивчення тем "Педагогічні методи вивчення і впливу на особистість учня професійної школи", "Технологія психолого-педагогічної взаємодії" дисципліни "Професійна педагогіка та методика професійного навчання" покликане формувати комунікативну, рефлексивну, адаптивну компетентності.

Слід відзначити, що формування зазначених компетентностей (див. табл. 1) не є тотожним до формування професійно-педагогічної мобільності, оскільки: кожна дисципліна (тема) передбачає лише окремі її складові, студент має "усвідомити" сутність поняття "професійно-педагогічна мобільність" та опанувати практикою її формування тощо. Зауважмо також, що поняття "компетентність" (відповідно до чинного законодавства - "компетентність – динамічна комбінація знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність" [2]) та "мобільність" також не тотожні.

Як свідчать результати наших досліджень, формування професійно-педагогічної мобільності націлене на введення в навчальний план спеціальності 073 "Менеджмент" спеціалізації "Управління навчальним закладом" дисципліни "Професійна мобільність випускника навчального закладу" [3].

Метою дисципліни "Професійна мобільність випускника навчального закладу" є опанування студентами тео-

рією професійної мобільності та практикою формування професійної (професійно-педагогічної) мобільності випускника, її особистісних та діяльнісних складових, модернізація власної професійної діяльності тощо.

Висновки з дослідження та перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Таким чином, професійно-педагогічна мобільність є важливим чинником конкурентоздатності фахівця на ринку праці. Її формування в умовах магістратури має здійснюватися шляхом використання педагогічного потенціалу психологічних та педагогічних дисциплін. Формування професійно-педагогічної мобільності студентів спеціальності 073 "Менеджмент" спеціалізації "Управління навчальним закладом" передбачає введення до навчального плану дисципліни "Професійна мобільність випускника навчального закладу" та вдосконалення змісту решти дисциплін загального та професійного циклів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Рівні та ступені вищої освіти. Стаття 5 / Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради (ВВР). 2014. – № 37–38. – Ст. 2004. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/en/1556-18>.
2. Основні терміни та їх визначення. Стаття 1. Вимоги до освіти та професійної кваліфікації педагогічного працівника закладу освіти. Стаття 58 / Про освіту: Закон України від 05 вересня 2017 р. № 2145-19 [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2017. – № 38-39. – Ст. 380. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/page>
3. Освітньо-професійна програма другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 073 "Менеджмент", спеціалізація 073.7 "Управління навчальним закладом" [текст] / [проектна група: Л. В. Дольникова (керівник / гарант), Ю. М. Козловський, Л. Л. Сушенцева, О. М. Ієвлев, О. Г. Мельник (члени)]. – Львів: Львівська політехніка, 2016.
4. Александрова З. И. Психолого-педагогическая подготовка студентов колледжа как средство развития социально-профессиональной мобильности [текст] : автореф. дис. ...канд. пед. наук : 13.00.08 / З. И. Александрова. – Санкт-Петербург, 2009. – 25 с.
5. Биктуганов Ю. И. Развитие профессиональной мобильности учителя средствами проектной деятельности в

системе дополнительного образования: [текст]: автореф. дис. ...канд. пед. наук : 13.00.08 / Ю. И. Биктуганов. – Москва, 2013. – 22 с.

6. Боярко Е. А. Формирование профессиональной мобильности будущих специалистов в условиях развивающегося регионального университетского комплекса: автореф. дисс. ...канд. пед. наук : 13.00.08 / Е. А. Боярко. – Ростов-на-Дону, 2010. – 24 с.

7. Гордеева Т. С. Педагогические условия формирования профессиональной мобильности майбутніх соціальних працівників : автореф. дис. ...канд. пед. наук : 13.00.04 / Т. С. Гордеева. – Переяслав-Хмельницький, 2015. – 20 с.

8. Каплина С. Е. Концептуальные и технологические основы формирования профессиональной мобильности будущих инженеров в процессе изучения гуманитарных дисциплин: автореф. дис. ...д-ра пед. наук : 13.00.08 / С. Е. Каплина. – Чебоксары, 2008. – 46 с.

9. Міхненко Г. Е. Формування інтелектуальної мобільності майбутніх інженерів в умовах освітнього середовища технічного університету: дис. ...канд. пед. наук : 13.00.04 / Г. Е. Міхненко. – Київ, 2016. – 245 с.

10. Никитина Е. А. Педагогические условия формирования профессиональной мобильности будущего педагога: дис. ...канд. пед. наук : 13.00.01 / Е. А. Никитина. – Иркутск, 2007. – 202 с.

11. Никулина И. В. Формирование профессионально-педагогической мобильности преподавателя высшей школы: дис. ...канд. пед. наук : 13.00.08 / Никулина И. В. – Самара, 2005. – 202 с.

12. Новолодская С. Л. Формирование у студентов неязыкового вуза профессиональной мобильности средствами учебного пособия по иностранному языку: автореф. дис. ...канд. пед. наук : 13.00.02 / Светлана Леонидовна Новолодская; Иркут. гос. лингвист. ун-т. – Иркутск, 2005. – 24 с.

13. Пазюкова М. А. Развитие социально-профессиональной мобильности студентов педагогического колледжа : автореф. дис. ...канд. пед. наук : 13.00.01 / Пазюкова М. А. – Иркутск, 2003. – 21 с.

14. Пріма Р. М. Теоретико-методологічні засади формування професійної мобільності майбутнього фахівця початкової освіти: автореф. дис. ...д-ра пед. наук : 13.00.04 / Р. М. Пріма. – Одеса, 2010. – 42 с.

15. Пріма Р. М. Формування професійної мобільності майбутнього вчителя: методологічні підходи/ Р. М. Пріма // Педагогіка, психологія та медико-біо-

логічні проблеми фізичного виховання і спорту. – № 10, 2011. – С. 61–65. – Режим доступу : <https://www.sportpedagogy.org.ua/html/journal/2011-10/11prmtma.pdf>.

16. Сушенцева Л. Л. Вплив професійної мобільності на конкурентоздатність фахівця на сучасному ринку праці / Л. Л. Сушенцева, О. О. Сушенцев // Молодий вчений. – 2016. – №4 (31). – С. 568–572.

17. Сушенцева Л. Л. Інтелектуальні уміння як чинник формування професійної мобільності майбутніх кваліфікованих робітників машинобудівного профілю / Л. Л. Сушенцева // Scientific Journal "Science Rise: Pedagogical Education". – 2017. – № 3 (11). – С. 36–40.

18. Хом'юк І. В. Система формування професійної мобільності майбутніх інженерів машинобудівної галузі : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04 / І. В. Хом'юк. – К., 2012. – 38 с.

REFERENCES

- Rivni ta stupeni vyshchoyi osvity. Statyia 5 / Pro vyshchu osvitu: Zakon Ukrainy vid 01.07.2014 № 1556-VII [Elektronnyy resurs] // Vidomosti Verkhovnoyi Rady (VVR), 2014, № 37–38, st.2004) – Rezhym dostupu : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/en/1556-18>.
- Osnovni terminy ta yikh vyznachennya. Statyia 1. Vymohy do osvity ta profesiynoyi kvalifikatsiyi pedahohichnoho pratsivnyka zakladu osvity. Statyia 58 / Pro osvitu: Zakon Ukrainy vid 05 veresnya 2017 r. № 2145-19 [Elektronnyy resurs] // Vidomosti Verkhovnoyi Rady (VVR), 2017, № 38–39, st. 380. – Rezhym dostupu : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/page>
- Osvitnyo-profesiyna prohrama druhoho (mahisterskoho) rivnya vyshchoyi osvity za spetsialnistyu 073 "Menedzhment", spetsializatsiya 073.7 "Upravlinnya navchalnym zakladom" [Tekst] / Rozrobлено proektnoyu hrupoyu: Dolnikova L.V. (kerivnyk / harant), Kozlovskyy YU.M., Sushentseva L.L., Iyevlyev O.M., Melnyk O.H. (chleny). - Lvivska politekhnika, Lviv, 2016.
- Aleksandrova Z. Y. Psykholohopedahohycheskaya podgotovka studentov kolledzha kak sredstvo razvytyya sotsyalno-professiynoi mobylnosti [Tekst] : avtoref. dys. ... k. ped. n. : 13.00.08 - teoryya y metodyka prof. obrazovanyya / Aleksandrova Zynayda Yhorevna; Yn-t obrazovanyya vzroslykh RAO. 0150 Sankt-Peterburh, 2009. 0150 25 s.
- Bykтуhanov YU. Y. Razvytye professyonalnoy mobylnosti uchytelya sredstvamy proektnoy deyatel'nosti v systeme dopolnytel'nogo obrazovanyya : avtoref. dys. ... k. ped. n. : 13.00.08 / Yury Yvanovych Bykтуhanov; Ros. hos. sotsyal. un-t. – Moskva, 2013. – 22 s.
- Boyarko E. A. Formyrovanye professyonalnoy mobylnosti budushchyykh spetsyalystov v uslovyakh razvyvayushchegosya rehyonal'nogo unyversytet'skogo kompleksa : avtoref. dys. ... k. ped. n. : 13.00.08 / Ekateryna Aleksandrovna Boyarko; Yuzh. feder. un-t. – Rostov-na-Donu, 2010. – 24
- Hordye'yeva T. YE. Pedahohichni umovy formuvannya profesiynoyi mobilnosti maybutnikh sotsialnykh pratsivnykiv: avtoref. dys. ... k. ped. n. : 13.00.04 / Tetyana Yevheniyivna Hordye'yeva; DVNZ "Pereyaslav-Khmelnys. derzh. ped. un-t im. H. Skovorody". – Pereyaslav-Khmelnyskiy, 2015. – 20 c.
- Kaplyna S. E. Kontseptualnye y tekhnolohycheskiye osnovy formyrovannya professyonalnoy mobylnosti budushchyykh ynzhenеров v protsesse yzuchenyaya humanytarnyykh dystsyplin : avtoref. dys. ... d-ra ped. nauk : 13.00.08 / Svetlana Evhenevna Kaplyna; Chuvash. hos. ped. un-t ym. Y. YA. Yakovleva. – Cheboksary, 2008. – 46 s.
- Mikhnenko H. E. Formuvannya intelektualnoyi mobilnosti maybutnikh inzheneriv v umovakh osvithnoho seredovyscha tekhnichnoho unyversytetu : dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.04 / Halyna Eduardivna Mikhnenko ; Nats. aviats. un-t. – Kyiv, 2016. – 245 s.
- Nikitina E. A. Pedagogicheskie usloviya formirovaniya professionalnoy mobilnosti budushego pedagoga : dis. ... k. ped. n. : 13.00.01 / Elena Aleksandrovna Nikitina; Irkut. gos. ped. un-t. – Irkutsk, 2007. – 202 s.
- Nikulina I. V. Formirovanie professionalno-pedagogicheskoy mobilnosti prepodavatelya vysshey shkoly : dis. ... k. ped.n. : 13.00.08 / Nikulina Irina Vyacheslavovna; Samar. gos. un-t. – Samara, 2005. – 202 s.
- Novolodskaya S. L. Formirovanie u studentov neyazykovogo vuza professionalnoy mobilnosti sredstvami uchebnogo posobiya po inostrannomu yazyku avtoref. dis. ... k.ped.n. : 13.00.02 / Svetlana Leonidovna Novolodskaya; Irkut. gos. lingvist. un-t. - Irkutsk, 2005. - 24 s.
- Pazyukova M. A. Razvitie sotsialno-professionalnoy mobilnosti studentov pedagogicheskogo kolledzha : avtoref. dis. ... k.ped.n. : 13.00.01 / Pazyukova Marina Anatolevna; Irkut. gos. ped. un-t. - Irkutsk, 2003. - 21 s.
- Prima R. M. Teoretyko-metodolohichni zasady formuvannya profesiynoyi mobilnosti maybutnoho fakhivtsya pochatkovoyi osvity : avtoref. dys. ... d-ra ped. n. : 13.00.04 / Rayisa Mykolayivna Prima; Pivdenno-ukrayinskyy nats. ped. un-t im. K. D. Ushynskoho. – Odesa, 2010. – 42 s.
- Prima R.M. Formuvannya profesiynoyi mobilnosti maybutnoho vchytelya: metodolohichni pidkhody / Rayisa Mykolayivna Prima // Pedahohika, psykholohiya ta medyko-biolohichni problemy fizychnoho vykhovannya i sportu. 0150 №10, 2011. – S. 61–65. – Rezhym dostupu : <https://www.sportpedagogy.org.ua/html/journal/2011-10/11prmtma.pdf>.
- Sushentseva L. L. Vplyv profesiynoyi mobilnosti na konkurentozdatnist fakhivtsya na suchasnomu rynku pratsi / Liliya Leonidivna Sushentseva, Oleksandr Oleksandrovych Sushentsev // Molodyy vcheny. – 2016. – №4 (31). – S. 568–572.
- Sushentseva L. L. Intelektualni uminnya yak chynnyk formuvannya profesiynoyi mobilnosti maybutnikh kvalifikovanykh robotnykiv mashynobudivnoho profilyu [tekst] / Liliya Leonidivna Sushentseva // Scientific Journal "Science Rise: Pedagogical Education". – 2017. – № 3(11). – S. 36–40.
- Khom'yuk I. V. Systema formuvannya profesiynoyi mobilnosti maybutnikh inzheneriv mashynobudivnoyi haluzi : avtoref. dys. ... d-ra ped. n. : 13.00.04 / Iryna Volodymyrivna Khom'yuk ; Natsionalnyy unyversytet bioresursiv i pryrodokorystuvannya Ukrainy. – K., 2012. – 38 s.

Стаття надійшла 25.01.2018 р.